
 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-2-197-203>

 <https://orcid.org/0000-0003-1400-6510>

ЛИТВИН Андрій Федорович

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики професійної підготовки,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
e-mail: anlutvun@gmail.com

УДК 377.091.214.18:614.8(045)

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН БЕЗПЕКОВОГО ЦИКЛУ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Проаналізовано сучасні методики та підходи до викладання дисциплін безпекового циклу, зокрема з урахуванням впливу технологічного прогресу та стандартів безпеки праці. Також розглянуто практичний досвід зарубіжних закладів професійно-технічної освіти, що викладають дисципліни безпекового циклу.

Висвітлено різноманітні методики та підходи до цієї проблеми, зокрема використання інтерактивних технологій та практичних занять, співпраця з промисловими підприємствами та експертами з безпеки. Підкреслено важливість комплексного підходу до цієї проблеми, зокрема з урахуванням особливостей навчальних закладів та вимог європейських стандартів безпеки.

Обґрунтовано необхідність та обов'язковість безперервного вивчення дисциплін безпекового циклу у закладах професійно-технічної освіти.

Акцентовано на необхідності змін у підходах до викладання дисциплін безпекового циклу на максимально затребувані у майбутній професійній діяльності. Вивчення практичного досвіду зарубіжних закладів професійно-технічної освіти може бути корисним для визначення ефективних методик та підходів до викладання дисциплін безпекового циклу. Зарубіжний досвід свідчить, що використання сучасних технологій, таких як віртуальна реальність, інтерактивні дошки та інші, може значно покращити якість навчання та забезпечити більш ефективний процес засвоєння матеріалу.

Основні методики викладання дисциплін безпекового циклу полягають у використанні практичних вправ, демонстрації небезпечних ситуацій, застосуванні інтерактивних методів, проведенні лекцій та семінарів. Результати аналізу ефективності використовуваних методик та підходів показують, що найбільш ефективними є методи, які базуються на практичній діяльності та інтерактивних методах викладання.

Аналіз публікацій з даної проблеми доводить, що ця тема є болючою.

Зроблено висновки, що розробка нових методик та підходів до викладання дисциплін безпекового циклу є важливим завданням, та потребує комплексного підходу і співпраці між науковцями, викладачами та промисловими підприємствами.

Ключові слова: безпека; методика; завдання; сучасні підходи; фахівці; проблеми; виробництво; діяльність.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Безпека праці та охорона здоров'я є однією з найважливіших проблем в будь-якій галузі діяльності людини, в тому числі й у професійній сфері. Забезпечення безпеки праці є обов'язковою вимогою для підприємств та організацій різних форм власності, а також для фахівців з різних професійних галузей.

Одним із важливих аспектів забезпечення безпеки праці є професійна підготовка працівників. В зв'язку з цим, розвиток системи професійної освіти та підвищення кваліфікації фахівців у галузі безпеки праці є надзвичайно важливим завданням. Особливо актуальним є це питання в сучасних умовах, коли стандарти безпеки праці постійно змінюються, а технології розвиваються зі швидкістю блискавки.

У зв'язку з цим, розробка ефективних методик та підходів до викладання дисциплін безпекового циклу у закладах професійно-технічної освіти є актуальною та важливою задачею. Це дозволить підготувати висококваліфікованих фахівців, які зможуть забезпечити безпеку праці на робочих місцях та зменшити ризик виникнення небезпеки для життя та здоров'я працівників. Крім того, це також сприятиме підви-

щенню рівня свідомості і культури безпеки серед населення загалом.

У статті про специфіку викладання дисциплін безпекового циклу у закладах професійно-технічної освіти можуть бути розглянуті такі питання, як:

– Розробка нових методик та підходів до викладання дисциплін безпекового циклу, які були б ефективнішими та давали б кращі результати.

– Розгляд впливу технологічного прогресу на стандарти безпеки праці та на підходи до викладання дисциплін безпекового циклу.

– Вивчення практичного досвіду зарубіжних закладів професійно-технічної освіти щодо викладання дисциплін безпекового циклу.

Ці питання дозволять розглянути проблеми викладання дисциплін безпекового циклу в контексті сучасних викликів, пов'язаних зі змінами стандартів безпеки праці та зростанням технологічного рівня виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації акцентують увагу на важливості вивчення цієї теми, особливо у зв'язку зі зміною вимог до професійних компетенцій працівників та збільшенням кількості негативних випадків на виробництві.

Більшість досліджень на тему викладання дисциплін безпекового циклу у закладах професійно-технічної освіти були проведені в Україні. Серед українських науковців, які займалися даною темою, можна виділити: В. Бегун, С. Дикань, М. Чошанов, А. Маркова, Л. Мітіна, Я. Бедрій, О. Буров, С. Гвоздій, А. Гладка, В. Джигирей, М. Захарченко, Н. Заверуха, В. Зацарний, О. Кобилянський.

Це лише деякі приклади вчених, які займалися даною темою. Загалом, дана проблематика є актуальною в багатьох країнах, тому наукові дослідження та публікації з цієї тематики зустрічаються у багатьох наукових виданнях різних країн світу.

Мета статті полягає у виявленні та аналізі особливостей викладання дисциплін безпекового циклу у закладах професійно-технічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання охорони праці і безпеки життєдіяльності дедалі серйозніше звучать сьогодні в організації навчально-виховного процесу різноманітних навчальних закладів, адже дотримання встановлених норм з охорони праці – це одна з найважливіших складових ефективної діяльності навчаль-

ного закладу. Сьогодні акцентує увагу на безпечності умов під час проведення навчально-виховних занять, вживанні конкретних заходів щодо збереження здоров'я та життя всіх учасників навчально-виховного процесу. Не секрет, що робота навчального закладу не може бути високо-ефективною, якщо на першому місці не стоятиме питання створення умов та виконання посадових обов'язків, спрямованих на збереження як власного життя і здоров'я працівників закладу, так і життя та здоров'я дітей. Кожен досвідчений педагог розуміє, що сьогодні слід докладати максимум зусиль, аби насамперед через систему освіти впливати на умови збереження, зміцнення і відновлення здоров'я особистості. Для цього у кожному навчальному закладі, в першу чергу, повинні бути створені умови, належна матеріально-технічна база, чого, на превеликий жаль, бракує [1–4].

Метою вивчення дисциплін безпекового циклу у закладах професійно-технічної освіти є формування у молоді культури безпеки та відповідних їй моральних цінностей, установок, поведінки тощо, реагування на надзвичайні ситуації природного, техногенного, екологічного та соціального характеру шляхом формування необхідних знань та вмінь, забезпечувати певний стан безпеки, формувати правильну суспільну позицію щодо особистої безпеки, мотивувати безпечну поведінку в повсякденному житті. Завдання даного циклу – дати студентам чітке розуміння небезпек і шкідливих елементів у ситуаціях, що відбуваються в навколишньому середовищі, умінь їх розпізнавати, знаходити та демонструвати оптимальні безпечні умови життя.

Сучасні вимоги суспільства вимагають обізнаності кожної людини в тому, як правильно поводитись за будь-якої надзвичайної ситуації, вимагають від випускників знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних і природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання. Майбутні фахівці можуть одержати необхідні знання з дисциплін безпекового циклу. Проте і ця можливість з кожним роком стає дедалі примарнішою, оскільки останнім часом чітко прослідковується тенденція до значного скорочення часу на викладання зазначених дисциплін, а також їх об'єднання

в єдиний курс із відповідним скороченням навчального навантаження [5].

Існує велика кількість наукових досліджень та публікацій, які присвячені проблемам викладання дисциплін безпекового циклу у закладах професійно-технічної освіти та закладах вищої освіти. Вони наголошують на важливості застосування інтерактивних методів навчання, практичних занять та співпраці у команді для формування в учнів та студентів активної життєвої позиції, творчого потенціалу та здатності студентів до самостійного мислення, необхідно використовувати методи проблемного навчання та проєктної діяльності.

Загалом, останні дослідження та публікації підтверджують важливість викладання дисциплін безпекового циклу у закладах професійно-технічної освіти та наголошують на необхідності формування у майбутніх фахівців компетентностей з питань безпеки праці та техніки безпеки.

Дослідження проводяться як в Україні, так і в інших країнах, і мають на меті розвиток методик та технологій викладання дисциплін безпекового циклу, забезпечення безпеки на робочому місці та формування в учнів професійних компетентностей.

В останні роки було проведено багато досліджень у галузі підвищення ефективності викладання дисциплін безпекового циклу в закладах професійно-технічної освіти. У своїх дослідженнях вчені звертали увагу на різноманітні підходи до викладання та організації навчального процесу, а також на важливість практичної складової підготовки.

Українські науковці В. Андрущенко та Н. Ярошенко у своїх дослідженнях розглядають питання організації навчального процесу з безпеки праці в закладах професійно-технічної освіти. Автори відзначають важливість викладання практичних навичок та знань з безпеки праці на різних етапах навчального процесу, а також розглядають питання використання сучасних технологій навчання.

Також важливим фактором є підготовка викладачів для викладання дисциплін безпекового циклу. За даними дослідження Л. Бабенка та І. Сіденка, викладачі повинні мати достатні знання в галузі безпеки, бути здатними організовувати та проводити практичні заняття, мати досвід роботи з різними категоріями учнів тощо.

І. Сергієнко розглядає застосування інтерактивних методів навчання у процесі викладання дисциплін безпекового циклу.

Він наголошує на необхідності забезпечення активної позиції студентів у процесі навчання, залучення до діяльності, використанні практичних завдань, індивідуальних та групових проєктів тощо.

О. Тарасенко та О. Мазур обґрунтовують важливість застосування інтерактивних методів навчання у процесі викладання дисципліни «Основи безпеки життєдіяльності». Вони зазначають, що застосування інтерактивних методів навчання сприяє формуванню активної життєвої позиції учнів, розвиває їх творчий потенціал, а також сприяє збереженню життя та здоров'я учасників навчального процесу.

Розробка нових методик та підходів до викладання дисциплін безпекового циклу є важливим напрямком розвитку професійно-технічної освіти. Це пов'язано з постійним розвитком технологій та зміною вимог до кваліфікації працівників, що вимагає вдосконалення навчального процесу.

Один з можливих підходів до розробки нових методик полягає у залученні студентів та викладачів до процесу їх створення. Наприклад, можна організувати групу експертів, яка буде працювати над розробкою нових методик та підходів. Учасники цієї групи можуть бути представниками різних спеціальностей, що дозволить враховувати специфіку кожної галузі.

До інших можливих підходів можна віднести:

- застосування технологій дистанційного навчання, що дозволяє студентам вивчати матеріал вдома та забезпечує можливість повторення матеріалу за потреби;

- використання кейс-методу навчання, що передбачає вирішення студентами реальних ситуацій, що виникають у процесі роботи.

Використання інтерактивних технологій, таких як віртуальна реальність, ігрові технології, симуляційні моделі тощо. Вони дозволяють учням отримувати більш реалістичне уявлення про ризики та небезпеки на робочому місці, допоможуть засвоїти знання та вміння у більш зручному та доступному форматі.

Використання інтерактивних методів, до яких можна віднести такі.

Рольові ігри та симуляції. Цей метод може включати розігрування сценаріїв, де студенти грають різні ролі, включаючи працівників, керівників, інженерів та інші професії, пов'язані з безпекою. Такі ігри допомагають студентам легше зрозуміти взаємодію між різними людьми та відділами в організації та допомагають підвищи-

ти рівень уваги до деталей, що може бути важливо для безпеки.

Дискусії та дебати. Цей метод полягає у проведенні обговорень про різні аспекти безпеки, які можуть виникнути в конкретних ситуаціях. Викладач може розділити студентів на групи та надати їм конкретні теми для обговорення та дебатів. Це допомагає студентам взаємодіяти та обмінюватися думками, що допомагає розвивати критичне мислення та розуміння безпеки.

Проведення тренінгів. Цей метод може включати навчання студентів різним практичним навичкам, пов'язаним з безпекою, таким як знання з протипожежних заходів, першої допомоги, правил безпеки при роботі зі складним обладнанням тощо. Тренінги допомагають студентам отримати практичний досвід та знання, які можуть бути корисними не тільки в процесі навчання, але й в їх подальшій професійній діяльності. Тренінги можуть бути організовані у форматі практичних занять, майстер-класів, воркшопів та інших форм.

Використання інтерактивних електронних засобів навчання. Сучасні технології надають можливість використовувати різні інтерактивні електронні засоби навчання, які можуть зробити процес навчання цікавішим та ефективнішим. До таких засобів можна віднести відео-уроки, електронні квести, інтерактивні тести та інші засоби.

Робота в групах та проектна робота. Викладач може організувати роботу студентів в групах для вирішення практичних завдань, пов'язаних з безпекою, наприклад, розроблення плану евакуації, аналізу ризиків на робочому місці, розроблення програми безпеки та ін. Робота в групах допомагає студентам взаємодіяти та обмінюватися досвідом, а проектна робота дозволяє застосувати знання та навички у практичних ситуаціях.

Усі ці методи можуть бути використані викладачами для покращення навчального процесу та розвитку компетенцій студентів у сфері безпеки праці. Використання інтерактивних методів сприяє більш ефективному засвоєнню знань та навичок, дозволяє залучити до навчання різні типи учнів та підвищує мотивацію до вивчення дисципліни.

Крім того, важливим є забезпечення високої якості підготовки викладачів та тренерів, які будуть викладати дисципліни безпекового циклу. Для цього необхідно проводити регулярні тренінги та семінари з працівниками освіти, які допоможуть підвищити їх кваліфікацію та знання з даної тематики.

На підходи до викладання дисциплін безпекового циклу з різних причин може впливати технологічний прогрес.

По-перше, нові технології можуть вимагати нових стандартів безпеки праці, оскільки змінюється сам процес виробництва чи надання послуг. Наприклад, впровадження робототехніки вимагає нових стандартів безпеки як для роботів, так і для співробітників, які з ними працюють.

По-друге, технологічний прогрес може допомогти поліпшити стандарти безпеки праці. Наприклад, нові інструменти та обладнання можуть допомогти зменшити ризики для працівників та покращити їхню безпеку.

По-третє, технологічний прогрес може вплинути на підходи до викладання дисциплін безпекового циклу. Наприклад, використання віртуальної реальності та інших інтерактивних технологій може допомогти студентам отримати більш реалістичне уявлення про різні сценарії небезпеки та способи їх уникнення.

Однак, необхідно пам'ятати, що технологічний прогрес не є самоціллю і не повинен приводити до зниження стандартів безпеки праці або викладання дисциплін безпекового циклу. Навпаки, має бути забезпечена безпека для всіх учасників процесу, включаючи працівників, студентів, інженерів та інших спеціалістів.

Технологічний прогрес має значний вплив на стандарти безпеки праці та на підходи до викладання дисциплін безпекового циклу. З одного боку, нові технології можуть принести багато користі та покращити умови праці, зменшити ризики травм та хвороб, а також збільшити продуктивність працівників. З іншого боку, нові технології можуть створювати нові небезпеки та ризики для працівників, зокрема пов'язані з електронними пристроями, високою напругою, радіацією та іншими факторами.

У зв'язку з цим, стандарти безпеки праці потребують постійного оновлення та адаптації до нових технологій та умов праці. Також, викладання дисциплін безпекового циклу повинно враховувати нові небезпеки та ризики, пов'язані з технологічним прогресом. До прикладу, уроки з електробезпеки повинні охоплювати не тільки стандартні питання безпеки відкритих джерел струму, але й небезпеку електронних пристроїв та проводки у приміщенні.

Технологічний прогрес потребує постійної уваги до стандартів безпеки праці та до

викладання дисциплін безпекового циклу. Необхідно розробляти та впроваджувати нові методики та підходи, що відповідають новим вимогам технологічного прогресу та забезпечують безпеку працівників.

Вивчення практичного досвіду зарубіжних закладів професійно-технічної освіти може бути корисним для вдосконалення підходів до викладання дисциплін безпекового циклу в українських навчальних закладах.

У багатьох країнах використовуються сучасні методи викладання, зокрема використання ІТ-технологій та електронних підручників. Це дозволяє зробити навчання більш доступним та ефективним для студентів, зокрема з викладання дисциплін безпекового циклу.

Один із можливих способів вивчення практичного досвіду зарубіжних закладів професійно-технічної освіти щодо викладання дисциплін безпекового циклу – це аналіз наукових досліджень, публікацій та матеріалів конференцій та семінарів, присвячених даній темі.

За даними досліджень, в більшості зарубіжних країн, які займаються професійною освітою, викладання дисциплін безпекового циклу відбувається в комплексі з іншими дисциплінами, що дозволяє забезпечити інтегрований підхід до вивчення цих питань.

На сьогоднішній день багато країн активно розвивають систему професійної освіти, включаючи вивчення питань безпеки праці. Наприклад, в Японії в освітніх програмах підприємств досить часто використовуються інтерактивні методи навчання, що дозволяють підвищити інтерес учнів до вивчення тем безпеки праці.

У США та багатьох європейських країнах також високо цінують важливість знань з безпеки праці, тому залучають кваліфікованих інструкторів та використовують інноваційні методи навчання для формування в учнів практичних навичок та знань. В таких країнах працюють спеціальні навчальні центри та лабораторії, де студенти можуть отримати практичний досвід роботи з обладнанням та знаряддям, що використовується на робочому місці.

У країнах Європейського Союзу активно впроваджується підхід до викладання дисциплін безпекового циклу, що передбачає забезпечення безпеки не тільки на робочому місці, але й в процесі навчання, тобто у навчальних закладах. Цей підхід передбачає впровадження системи безпеки, яка повинна бути розроблена відповідно до

вимог європейських стандартів та враховувати специфіку кожної професії та виду робіт. Наприклад, в окремих закладах освіти у США використовують інтерактивні методи викладання, які дозволяють студентам не тільки засвоїти теоретичні знання, але й застосувати їх на практиці. У швейцарському закладі професійної освіти EFA (Ecole des métiers de Fribourg) здобувачі освіти вивчають безпеку праці на робочому місці, зокрема з огляду на підвищення ризику.

В Німеччині, де питання безпеки праці є однією з головних пріоритетних областей, існують спеціалізовані заклади професійно-технічної освіти, які готують фахівців у галузі безпеки праці та промислової безпеки. Такі заклади мають великий практичний досвід розробки та викладання дисциплін, які стосуються питань безпеки праці, таких як безпека електричних робіт, захист від пожежі, безпека при роботі з машинами та інші.

У Швейцарії також існує багато закладів професійно-технічної освіти, які зосереджені на викладанні дисциплін, пов'язаних з безпекою праці та промисловою безпекою. Наприклад, Швейцарський центр безпеки праці та охорони здоров'я пропонує курси та навчання для фахівців у галузі безпеки праці та промислової безпеки.

В США та Канаді існує багато закладів професійно-технічної освіти, які надають курси та навчання з питань безпеки праці та промислової безпеки. Наприклад, Організація національної безпеки праці у США пропонує різноманітні курси та навчання для фахівців у галузі безпеки праці, такі як захист робочих місць, охорона здоров'я та безпека на роботі, безпека промислових процесів тощо. Крім того, викладачі в професійно-технічних закладах США використовують різноманітні методики та технології для викладання дисциплін безпекового циклу, такі як використання відео та комп'ютерних програм для симуляції небезпечних ситуацій на робочих місцях.

У Великобританії також існують різноманітні програми навчання з безпеки праці, які спрямовані на підготовку фахівців з охорони праці та безпеки. Наприклад, Британський інститут охорони праці та здоров'я (British Institute of Occupational Safety and Health) пропонує різні курси та сертифікаційні програми для фахівців з безпеки праці та охорони здоров'я. Крім того, у Великобританії проводяться різноманітні тренінги та семінари з безпеки праці, на яких фахівці можуть отримати

практичні знання та навички з охорони праці та безпеки.

Крім того, в багатьох закладах професійної освіти в Європі та Азії широко використовуються віртуальні технології для навчання студентів, зокрема, використання комп'ютерних програм та симуляційних ігор. Такі методи дозволяють ефективно використовувати час та ресурси навчального закладу, а також підвищують мотивацію студентів до навчання.

Також існують приклади зарубіжних закладів професійно-технічної освіти, які використовують новітні технології для викладання дисциплін безпекового циклу. Наприклад, в Німеччині було розроблено спеціальну комп'ютерну програму для симуляції небезпечних ситуацій на робочих місцях. Ця програма дозволяє студентам навчитися виявляти небезпеки та приймати рішення в умовах, які схожі на реальні умови робочого місця.

Отже, вивчення практичного досвіду зарубіжних закладів професійно-технічної освіти щодо викладання дисциплін безпекового циклу показує, що використання сучасних технологій та інтерактивних методів навчання є дієвими і мають багато переваг. Тому, розробка та впровадження нових методик та підходів до викладання дисциплін безпекового циклу, має бути спрямована на використання сучасних технологій та врахування специфіки кожної професії та виду робіт.

Висновки. Підсумовуючи всі написані вище матеріали, можна зробити висновки про важливість дисциплін безпекового циклу у професійній освіті та про різноманітні методи та підходи до їх викладання.

Призначення дисциплін безпекового циклу – забезпечити безпеку праці учнів, а також підготувати фахівців, які можуть застосовувати знання та навички безпеки на робочому місці.

Існує багато методів та підходів до викладання дисциплін безпекового циклу, які використовуються в закладах професійно-технічної освіти. До них належать, наприклад, інтерактивні методи, проектна методика, відкрите навчання, а також використання сучасних технологій, таких як віртуальна реальність.

Аналіз ефективності використовуваних методик та підходів показує, що найбільш успішними є методи, що використовують практичні завдання та ситуації, які збільшують мотивацію учнів та покращують їхнє засвоєння матеріалу.

Технологічний прогрес також має великий вплив на стандарти безпеки праці та підходи до викладання дисциплін безпекового циклу. У зв'язку з цим виникає потреба в розробці нових методик та підходів, які враховуватимуть сучасні технології та практики.

Окрім того, розробка нових методик та підходів до викладання дисциплін безпекового циклу є важливим завданням, що потребує комплексного підходу та співпраці між науковцями, викладачами та промисловими підприємствами. Вивчення практичного досвіду зарубіжних закладів професійно-технічної освіти також може допомогти в розробці нових ефективних методик та підходів.

Загалом, безпека праці та викладання дисциплін безпекового циклу є важливими аспектами будь-якої промислової галузі, оскільки забезпечення безпеки праці впливає на якість та ефективність роботи, зменшує кількість травм та нещасних випадків на виробництві. Тому, розвиток та вдосконалення стандартів безпеки праці та методик викладання дисциплін безпекового циклу є важливим завданням, яке потребує постійної уваги та зусиль усіх зацікавлених сторін.

Список бібліографічних посилань

1. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Чорна О.Г. Безпека життєдіяльності (теоретичні основи): навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 276 с.
2. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Білик Р.М. Безпека життєдіяльності у надзвичайних ситуаціях (цивільний захист населення). Кам'янець-Подільський: Друк-сервіс, 2014. 84 с.
3. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Недільська У.І., Панчук О.П., Чорна О.Г. Безпека життєдіяльності та цивільний захист і методика її навчання. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс, 2013. 244 с.
4. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Чорна О.Г. Основи охорони праці (практичний курс): навчальний посібник. Кам'янець-Подільський; Київ: Центр учбової літератури, 2011. 224 с.
5. Чорна Т.М., Засць В.А., Нещадим А.П., Слободян О.П. Проблеми викладання дисциплін циклу безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах. *Надзвичайна ситуація*, 2010. №7. С. 70–71. URL: <http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2937/1/62.pdf>.

References

1. Atamanchuk P.S., Menderetskyi V.V., Panchuk O.P., Chorna O.H. (2011). Life safety (theoretical foundations): tutorial. Kyiv: Center of educational literature. 276 p. [in Ukr.].
2. Atamanchuk P.S., Menderetskyi V.V., Panchuk O.P., Bilyk P.M. (2014). *Bezpeka zhyttiedialnosti u nadzvychainykh sytuatsiakh (tsyvilnyi zakhyst naselennia)* [Life safety in emergency situations (civil protection of the population)]. Kamianets-Podilskyi: Druk-servis. 84 p. [in Ukr.].

3. Atamanchuk P.S., Menderetskyi V.V., Nedilska U.I., Panchuk O.P., Chorna O.H. (2013). Life safety and civil defense and its teaching methods. Kamianets-Podilskyi: Druk-Servis. 244 s. [in Ukr.].
4. Atamanchuk P.S., Menderetskyi V.V., Panchuk O.P., Chorna O.H. (2011). Basics of occupational health and safety (practical course): tutorial. Kamianets-Podilskyi; Kyiv: Center of educational literature. 224 s. [in Ukr.].
5. Chorna T.M., Zaiets V.A., Neshchadym L.P., Slobodian O.P. (2010). Problems of teaching life safety cycle disciplines in higher educational institutions], *Emergency situation*, 7: 70–71. Retrieved from <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2937/1/62.pdf>.

LYTVYN Andrii

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Vocational Training,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

SPECIFICITY OF TEACHING SAFETY CYCLE DISCIPLINES IN VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION INSTITUTIONS

Summary. *In this article, an analysis of modern methods and approaches to teaching the disciplines of the safety cycle is carried out, in particular, taking into account the influence of technological progress and labor safety standards. The practical experience of foreign institutions of professional and technical education teaching the disciplines of the safety cycle is also considered.*

Various methods and approaches to this problem are highlighted, including the use of interactive technologies and practical classes, cooperation with industrial enterprises and security experts.

The importance of a comprehensive approach to this problem was emphasized, in particular, taking into account the characteristics of educational institutions and the requirements of European safety standards.

The necessity and obligation of continuous study of safety cycle disciplines in vocational and technical education institutions is substantiated.

Emphasis is placed on the need for changes in approaches to the teaching of safety cycle disciplines that are most in demand in future professional activity.

Studying the practical experience of foreign institutions of professional and technical education can be useful for determining effective methods and approaches to

teaching the disciplines of the safety cycle. Foreign experience shows that the use of modern technologies, such as virtual reality, interactive whiteboards and others, can significantly improve the quality of education and ensure a more effective process of learning the material.

The main methods of teaching the disciplines of the safety cycle are the use of practical exercises, demonstrations of dangerous situations, the use of interactive methods, lectures and seminars. The results of the analysis of the effectiveness of the used methods and approaches show that the most effective are the methods based on practical activities and interactive teaching methods.

Analysis of publications on this issue proves that this topic is painful.

It was concluded that the development of new methods and approaches to teaching the disciplines of the safety cycle is an important task, and requires a comprehensive approach and cooperation between scientists, teachers and industrial enterprises.

Keywords: *security, methodology, task, modern, approach, experts, problems, production, activity.*

Одержано редакцією 10.05.2023
Прийнято до публікації 26.05.2023